

Vládní návrh

ZÁKON

ze dne 2020

o kompenzačním bonusu v souvislosti s krizovými opatřeními v souvislosti s výskytem koronaviru SARS CoV-2

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

ČÁST PRVNÍ

ÚVODNÍ USTANOVENÍ

§ 1

Předmět úpravy

Tento zákon upravuje daňový bonus na kompenzaci některých následků souvisejících s krizovými opatřeními z důvodu ohrožení zdraví v souvislosti s prokázáním výskytu koronaviru označovaného jako SARS CoV-2 (dále jen „kompenzační bonus“).

ČÁST DRUHÁ

KOMPENZAČNÍ BONUS

§ 2

Subjekt kompenzačního bonusu

(1) Subjektem kompenzačního bonusu je osoba samostatně výdělečně činná podle zákona upravujícího důchodové pojištění, pokud tuto činnost vykonává jako

a) hlavní, nebo

b) vedlejší, a to pouze z důvodů, že jde o osobu podle § 9 odst. 6 písm. b) nebo c) zákona o důchodovém pojištění.

(2) Subjekt kompenzačního bonusu je daňovým subjektem.

§ 3

Předmět kompenzačního bonusu

(1) Předmětem kompenzačního bonusu je výkon samostatné výdělečné činnosti v kalendářním měsíci, v němž nastal den, za který se poskytuje kompenzační bonus, pokud

a) subjekt kompenzačního bonusu nemohl tuto činnost zcela nebo z významné části vykonávat v důsledku krizových opatření podle § 1 a jeho příjem z této samostatné výdělečné činnosti v důsledku toho nedosáhl v období 3 kalendářních měsíců předcházejících konci bonusového období výše odpovídající alespoň 90 % jeho příjmu z obdobné samostatné výdělečné činnosti v období 3 kalendářních měsíců se shodným názvem v kalendářním roce předcházejícím konci bonusového období, a

b) příjmy subjektu kompenzačního bonusu ze samostatné výdělečné činnosti obdobné samostatné výdělečné činnosti podle písmene a), kterou subjekt kompenzačního bonusu nemohl zcela nebo z významné části vykonávat v důsledku krizových opatření podle § 1, v kalendářním roce předcházejícím konci bonusového období dosáhly alespoň 180 000 Kč.

(2) Není-li naplněna podmínka podle odstavce 1 písm. a) z důvodu, že subjekt kompenzačního bonusu po část kalendářního roku předcházejícího konci bonusového období nevykonával samostatnou výdělečnou činnost podle odstavce 1 písmene b), posoudí se splnění podmínky podle odstavce 1 písm. a) v rámci prvních 3 kalendářních měsíců, v nichž uvedenou činnost vykonával.

(3) Není-li naplněna podmínka podle odstavce 1 písm. b) z důvodu, že subjekt kompenzačního bonusu po část kalendářního roku předcházejícího konci bonusového období nevykonával samostatnou výdělečnou činnost podle odstavce 1 písmene b), postačí, pokud subjekt kompenzačního bonusu dosáhl v kalendářním roce předcházejícím konci bonusového období alespoň příjmů ve výši součinu 15 000 Kč a počtu kalendářních měsíců, ve kterých tuto samostatnou výdělečnou činnost vykonával.

(4) Kompenzační bonus je započitatelným příjmem pro stanovení nároku na dávky vyplácené podle zákona upravujícího pomoc v hmotné nouzi a zákona upravujícího státní sociální podporu. Subjektu kompenzačního bonusu nevzniká nárok na podporu v nezaměstnanosti podle zákona upravujícího zaměstnanost v měsíci, ve kterém obdržel kompenzační bonus.

§ 4

Výše kompenzačního bonusu

Výše kompenzačního bonusu činí 500 Kč za každý kalendářní den bonusového období.

§ 5

Bonusové období

Bonusovým obdobím je období od 12. března do 30. dubna 2020.

ČÁST TŘETÍ

SPRÁVA KOMPENZAČNÍHO BONUSU

§ 6

Správa a správce kompenzačního bonusu

(1) Kompenzační bonus se spravuje jako daňový odpočet podle daňového řádu.

(2) Kompenzační bonus je vratkou daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti.

(3) Správcem kompenzačního bonusu je finanční úřad místně příslušný ke správě daně z příjmů daňového subjektu, který podal žádost o kompenzační bonus (dále jen „správce bonusu“).

§ 7

Žádost o kompenzační bonus

(1) Kompenzační bonus se vyměřuje na základě žádosti o kompenzační bonus, která

kromě obecných náležitostí podání obsahuje také

- a) čestné prohlášení osvědčující splnění podmínek pro vznik nároku na kompenzační bonus,
- b) účet u poskytovatele platebních služeb v české měně, na který má být kompenzační bonus vyplacen.

(2) Žádost o kompenzační bonus lze podat nejpozději do 60 dnů po skončení bonusového období. Není-li tato žádost v této lhůtě podána, nárok na kompenzační bonus zaniká.

§ 8

Stanovení kompenzačního bonusu

(1) Kompenzační bonus se považuje za vyměřený dnem podání žádosti o kompenzační bonus, a to ve výši odpovídající součinu výše kompenzačního bonusu a počtu dní bonusového období.

(2) Zjistí-li správce bonusu na základě postupu k odstranění pochybností nebo na základě daňové kontroly, že nebyly splněny podmínky pro vznik nároku na kompenzační bonus a kompenzační bonus nebyl vyměřen ve správné výši, doměří daň ve výši rozdílu vyměřeného kompenzačního bonusu a částky nově zjištěné.

§ 9

Placení kompenzačního bonusu

(1) Vyměřený kompenzační bonus správce bonusu předepíše do evidence daní. Kompenzační bonus se eviduje na samostatném osobním daňovém účtu daňového subjektu.

(2) Přeplatek vzniklý předepsáním vyměřeného kompenzačního bonusu je vratitelným přeplatkem a správce bonusu jej vrátí daňovému subjektu bez zbytečného odkladu ode dne vyměření kompenzačního bonusu; úrok z vratitelného přeplatku v případě kompenzačního bonusu nevzniká.

(3) Vrácení přeplatku podle odstavce 2 se provede bezhotovostně na účet u poskytovatele platebních služeb vedený v české měně uvedený v žádosti o kompenzační bonus.

(4) Kompenzační bonus nepodléhá výkonu rozhodnutí ani exekuci.

ČÁST ČTVRTÁ

ÚČINNOST

§ 10

Tento zákon nabývá účinnosti dnem následujícím po dni jeho vyhlášení.

Důvodová zpráva

I. Obecná část

1. Zhodnocení platného právního stavu

V souvislosti se vznikem a rozšířením onemocnění COVID-19 způsobeného novým koronavirem SARS-CoV-2 vyhlásila vláda podle čl. 5 a 6 ústavního zákona č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, pro území České republiky z důvodu ohrožení zdraví na území České republiky nouzový stav od 14:00 hodin dne 12. března 2020 na dobu 30 dnů. V rámci vyhlášeného nouzového stavu je realizována řada omezujících opatření, která mají nebo mohou mít negativní dopad na podnikání. Tyto negativní dopady spočívají jednak přímo v nařízení uzavření provozoven, jednak v povinnosti přijmout opatření, která provozování podnikatelské činnosti ztěžují.

Na řadu oborů podnikání má nicméně negativní dopad samotná epidemie koronaviru SARS-CoV-2 a s tím související změna chování obyvatelstva, přičemž tyto dopady by bez provedení vládou přijatých opatření mohly být v konečném důsledku závažnější, a to nejen s ohledem na hierarchii chráněných hodnot (život > zdraví > majetek). V rámci podnikatelského prostředí byly výše zmíněnými událostmi zasaženy nejen segmenty, na které opatření vlády směřovala přímo, ale též segmenty, které utrpěly v důsledku změny chování zákazníků, jejich priorit, jakož i změnami, které se dotkly jejich obchodních partnerů a dodavatelů.

Dopad výše zmíněných událostí je rovněž do značné míry specifický v tom, že opatření proti šíření koronaviru SARS-CoV-2 zaměřená primárně na omezení kontaktu mezi fyzickými osobami mají obecně zvýšený dopad na maloobchodní prodej, poskytování služeb a další podnikatelskou činnost, na které se z velké míry podílejí osoby samostatně výdělečně činné, pro které se jedná v řadě případů o jediný zdroj příjmů a které mají často jen omezenou možnost tyto důsledky jakkoliv eliminovat či snížit. Pro významnou část osob samostatně výdělečně činných tento stav znamená úplné či částečné utlumení jejich podnikatelské činnosti, případně nutnost přeorientovat své podnikání, což s sebou nese řadu úskalí časového i materiálního charakteru. Ze skutečnosti, že sled výše zmíněných událostí byl velmi rychlý, je zřejmé, že schopnost zareagovat na nastalou situaci je v prvním měsíci velmi omezená a predikovatelnost dalšího vývoje obtížná.

2. Odůvodnění hlavních principů a nezbytnosti navrhované právní úpravy

Cílem navrhovaného opatření je prostřednictvím tzv. *kompensačního bonusu* zmírnit dopady událostí souvisejících se vznikem a rozšířením onemocnění COVID-19 způsobeného novým koronavirem SARS-CoV-2 na osoby samostatně výdělečně činné, jejichž činnost byla v důsledku těchto událostí úplně či částečně utlumena, a tedy došlo k zásadnímu nebo výraznému negativnímu zásahu do jejich podnikání. Navržené opatření proto zejména směřuje na osoby samostatně výdělečně činné, které takto podnikají v rámci své hlavní činnosti, a jde tedy o majoritní zdroj jejich zisků. Pozitivní dopad opatření bude nicméně širší

a zahrne i některé osoby samostatně výdělečně činné, pro které jde o činnost vedlejší (jde např. o osoby, kterým byl přiznán starobní důchod).

Navrhované opatření má současně za cíl nejen materiálně podpořit osoby, které se náhle a nečekaně ocitly v nelehké situaci, ale současně má být i určitým gestem adresné solidarity a podpory všech přispěvatelů do veřejných rozpočtů.

Kompenzační bonus bude spravován jako daňový odpočet podle daňového řádu (zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů, dále jen jako „daňový řád“), tedy v procesním režimu správy daní. Vstupním požadavkem pro navrhované opatření je především jeho rychlost a snadná realizovatelnost (minimum administrativy, reálná dostupnost), a to při zachování elementární spravedlnosti, která zajistí, že se pomoc dostane skutečně zasaženým podnikatelům. K tomu, aby bylo možné tyto dvě hodnoty zajistit, je nezbytná především odpovědnost v řadách samotných podnikatelů. Není totiž možné (a s ohledem na prvek rychlosti ani žádoucí) podrobovat jednotlivé požadavky na finanční podporu formou tzv. kompenzačního bonusu kontrole ohledně toho, že daný požadavek je skutečně oprávněný z pohledu objektivně existujících dopadů událostí souvisejících s koronavirem SARS-CoV-2. Je proto využit nejen prvek *čestného prohlášení*, který odpovědnost za to, že požadavky budou vzneseny pouze z řad potřebných, do značné míry přenáší na podnikatele samotné, ale rovněž koncept tzv. samovyměření, kdy kompenzační bonus bude vyměřen *ex lege* na základě podané žádosti. Tento koncept na jedné straně velmi zjednodušuje a zrychluje samotné vyměření, na straně druhé však garantuje, že pokud bude při následném kontrolním postupu zjištěno, že kompenzační bonus byl vyměřen v nesprávné výši, bude následkem nejen doměření daně, ale také vznik sankce v podobě penále podle daňového řádu. Uvedený koncept tak vychází z toho, že porušení prvotní důvěry, které se vyměřením *ex lege* žadateli o kompenzační bonus dostalo, bude následně spojeno se vznikem příslušné sankce. Odpovědnost žadatelů je tedy klíčovým prvkem, jakkoliv platí, že ze strany orgánů zajišťujících správu kompenzačního bonusu bude uplatňován maximálně vstřícný a kooperativní přístup.

Prvku dostupnosti a rychlého vyřízení má být dosaženo tím, že působnost k vyřízení žádosti a vyplacení kompenzačního bonusu bude svěřena orgánům Finanční správy České republiky, které mají rozsáhlou síť finančních úřadů a jejich územních pracovišť a zároveň spravují daně z příjmů, díky čemuž mají přehled o podnikatelských aktivitách osob samostatně výdělečně činných. S vyplácením finančních prostředků pak mají zkušenost v rámci realizace tzv. vratek vzniklých v důsledku vracení přeplatků na daních.

3. Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s ústavním pořádkem České republiky

Navrhovaný zákon je v souladu s ústavním pořádkem České republiky a plně respektuje též Listinu základních práv a svobod.

Navrhovaný zákon je souladný s ústavním principem *rovnosti* (jak neakcesorické, tak akcesorické), neboť kompenzační bonus je poskytován všem osobám při splnění nediskriminačních podmínek. Není preferováno jedno odvětví hospodářství před jiným, naopak kompenzační bonus je poskytován všem bez rozdílu charakteru jejich činnosti jako osob samostatně výdělečně činných.

Princip rovnosti je zohledněn též v rámci stanovení okruhu osob, resp. podmínek určujících, zda došlo v důsledku událostí souvisejících se vznikem a rozšířením onemocnění COVID-19 způsobeného novým koronavirem SARS-CoV-2 u dané osoby ke vzniku nároku na kompenzační bonus. Cíleno není pouze na ty, které přímo ovlivnilo opatření exekutivy (typicky uzavření provozovny), ale i na ty, kteří byli zasaženi samotnou situací, která nastala ve společnosti v souvislosti s epidemií. Bylo tedy zvoleno *materiální* hledisko založené na předpokladu odpovědnosti potenciálních žadatelů o kompenzační bonus.

4. Zhodnocení slučitelnosti navrhované právní úpravy s předpisy Evropské unie, judikaturou soudních orgánů Evropské unie nebo obecnými právními zásadami práva Evropské unie

Návrh je plně slučitelný s právem Evropské unie a ustanovení navrhované právní úpravy nezakládají rozpor s primárním právem Evropské unie ve světle ustálené judikatury Soudního dvora Evropské unie.

S poukazem na sekundární právo Evropské unie lze konstatovat, že také v tomto ohledu předkládaná právní úprava respektuje závazky, které pro Českou republiku v této oblasti z členství v Evropské unii vyplývají.

Poskytnutí kompenzačního bonusu nemá charakter nedovolené veřejné podpory, neboť veřejnou podporou z principu nemůže být neselektivní opatření, tj. opatření dopadající na všechny dotčené subjekty bez rozdílu, pokud splní předem stanovené podmínky. Poskytnutí kompenzačního bonusu bude probíhat podle jednotných předvídatelných pravidel v duchu ustálené správní praxe, vzniku právních skutečností *ex lege* a přezkoumatelnosti správního uvážení, přičemž na základě těchto pravidel bude všem žadatelům ve stejné situaci (za stejných podmínek) vždy kompenzační bonus poskytnut, a to ve stejné výši. Nejedná se tak o veřejnou podporu, neboť takové poskytnutí nezakládá nerovný přístup k subjektům.

5. Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána

Navrhovaný zákon je v souladu s mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána, podle čl. 10 Ústavy.

6. Předpokládaný hospodářský a finanční dopad navrhované právní úpravy na státní rozpočet, ostatní veřejné rozpočty, na podnikatelské prostředí České republiky, dále sociální dopady, včetně dopadů na rodiny a dopadů na specifické skupiny obyvatel, zejména osoby sociálně slabé, osoby se zdravotním postižením a národnostní menšiny

Dopady na veřejné rozpočty se předpokládají v maximální výši 16 mld. Kč za dobu poskytování kompenzačního bonusu, tj. za období od 12. března do 30. dubna 2020 (odhad vychází z počtu cca 500 000 osob samostatně výdělečně činných s hlavní činností s navýšením o další osoby s činností vedlejší). V praxi nicméně ne všechny tyto osoby byly postiženy krizovými opatřeními, a nesplňují tedy podmínky pro poskytnutí kompenzačního bonusu. Reálný dopad tedy zřejmě bude nižší.

Z pohledu podnikatelského prostředí přinese navrhovaná právní úprava možnost materiální kompenzace některých dopadů opatření proti šíření koronaviru SARS-CoV-2, a to se zaměřením na osoby samostatně výdělečně činné, v jejichž případě lze obecně předpokládat proporcionálně zvýšený zásah do podstaty jejich ekonomické činnosti. Dopad na podnikatelské prostředí je tedy pozitivní, a to i v relativním zmírnění uvedené asymetrie.

Navrhovaný zákon cílí na osoby samostatně výdělečně činné a nestanoví žádné speciální pravidla pro osoby se zdravotním postižením, národnostní menšiny či jiné specifické skupiny obyvatel.

7. Zhodnocení dopadů navrhovaného řešení ve vztahu k ochraně soukromí a osobních údajů

Navrhovaný zákon nebude mít žádné negativní dopady na ochranu soukromí a osobních údajů, neboť je postaven na dispozičním principu, kdy žadatel prostřednictvím jím podané žádosti implicitně dává pokyn k zpracování jeho osobních údajů.

8. Zhodnocení korupčních rizik

Navrhovaný zákon předpokládá využití fungujících mechanismů ze strany orgánů Finanční správy České republiky, včetně mechanismů kontroly řádného výkonu veřejné moci, a nezvadává tak příčinu k zvýšenému riziku korupce.

9. Zhodnocení dopadů na bezpečnost nebo ochranu státu a dopady na životní prostředí

Navrhovaná právní úprava nemá dopad na bezpečnost nebo obranu státu ve smyslu usnesení vlády č. 343/D z roku 2015.

10. Způsob projednání návrhu zákona

Současně s předložením návrhu zákona o kompenzačním bonusu v souvislosti s krizovými opatřeními v souvislosti s výskytem koronaviru SARS CoV-2 se předseda Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky žádá o projednání návrhu zákona ve zkráceném jednání v rámci vyhlášeného stavu legislativní nouze podle § 99 zákona o jednacím řádu Poslanecké sněmovny, a to vzhledem k výše uvedeným důvodům, tj. zejména k potřebě co nejrychleji dostat finanční výpomoc k postiženým podnikatelům.

II. Zvláštní část

K § 1

Úvodní ustanovení vymezuje předmět zákona, kterým je tzv. kompenzační bonus jako daňový bonus, jehož účelem je kompenzovat některé následky souvisejících s krizovými opatřeními z důvodu ohrožení zdraví v souvislosti s prokázáním výskytu koronaviru označovaného jako SARS CoV-2. Jedná se přitom o opatření orgánů veřejné moci, tj. jak vlády České republiky, tak jednotlivých ministerstev, popřípadě jiných orgánů. Časovým rámcem je především období nouzového stavu vyhlášeného dne 12. března 2020 a trvajícího do dne 11. dubna 2020, nicméně zahrnut je i navazující časový úsek až do 30. dubna 2020 (srov. § 5). Kompenzační bonus se podle § 6 odst. 1 spravuje jako daňový odpočet podle daňového řádu, na jeho správu se tedy použije procesní režim správy daní a kompenzační bonus je daní v procesním smyslu podle § 2 odst. 3 a 4 daňového řádu.

K § 2

Ustanovení v rámci části druhé návrhu zákona zachovávají standardní členění hmotněprávních daňových zákonů, kdy je nejprve upraven subjekt daného peněžitého plnění, a poté jeho předmět, výše a (zdaňovací) období. Subjektem kompenzačního bonusu je osoba samostatně výdělečně činná ve smyslu § 9 odst. 2 a 3 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, přičemž zahrnuty jsou jak osoby, které tuto činnost vykonávají jako činnost hlavní, tak osoby, které ji vykonávají jako vedlejší; to však pouze z důvodů, že jde o osobu podle § 9 odst. 6 písm. b) nebo c) zákona o důchodovém pojištění.

V odstavci 2 je výslovně stanoveno, že subjekt kompenzačního bonusu je daňovým subjektem jako jedním z klíčových adresátů právní úpravy správy daní, a to v návaznosti na § 20 odst. 1 daňového řádu, který předpokládá, že daňovým subjektem je mimo jiné osoba, kterou za daňový subjekt označuje zákon.

K § 3

Jako předmět kompenzačního bonusu návrh zákona upravuje výkon samostatné výdělečné činnosti v kalendářním měsíci, v němž nastal den, za který se poskytuje kompenzační bonus. S ohledem na skutečnost, že charakter samostatné výdělečné činnosti se posuzuje ve vztahu ke kalendářnímu měsíci jako celku, platí tak, že předmět kompenzačního bonusu v konkrétním případě nastává či nenastává vždy pro všechny dny v rámci bonusového období (viz § 5) spadající do daného kalendářního měsíce (březen či duben 2020).

Výkon samostatné výdělečné činnosti se nicméně stává předmětem kompenzačního bonusu pouze za dále stanovených podmínek. Na prvním místě je to materiální podmínka spočívající v tom, že samostatná výdělečná činnost osoby byla zcela nebo z části znemožněna realizací krizových opatření či jejich jinými důsledky. Toto materiální kritérium je kvantifikováno pomocí ukazatele, kterým je příjem dané osoby, a to tak, že příjem osoby samostatně výdělečně činné ze samostatné výdělečné činnosti nedosáhl v souvislosti s krizovými opatřeními a jejich důsledky v období tří kalendářních měsíců předcházejících konci bonusového období výše odpovídající alespoň 90 % jejího příjmu z obdobné samostatné výdělečné činnosti v období tří obdobných kalendářních měsíců v kalendářním roce předcházejícím konci bonusového období. Druhou podmínkou je skutečnost, že příjmy subjektu kompenzačního bonusu z obdobné samostatné výdělečné činnosti v roce 2019

dosáhly alespoň 180 000 Kč, což směřuje kompenzaci k těm podnikatelům, kteří jsou v daném oboru již zavedení a kteří za standardních podmínek dosahují natolik vysokého zisku, že pro ně vyplacení kompenzačního bonusu nebude znamenat nedůvodné zvýhodnění.

Konec bonusového období připadá podle § 5 na 30. dubna 2020. Dopad krizových opatření na příjem osoby samostatně výdělečně činné je tedy posuzován za leden až březen 2020, a to ve srovnání s analogickými měsíci (leden až březen) předchozího roku 2019. S ohledem na možnost, že konkrétní osoba samostatně výdělečně činná zahájila svoji činnost až v průběhu roku 2019, tj. nebylo by k dispozici referenční období pro posouzení aktuálního dopadu krizových opatření, stanoví odstavec 2, že v takovém případě k porovnání poslouží příjem za první tři měsíce, v nichž daná osoba vykonávala samostatnou výdělečnou činnost. Limit 180 000 Kč v odstavci 1 se u těchto osob snižuje, a to o 15 000 Kč za každý měsíc, ve kterém tato osoba samostatnou výdělečnou činnost nevykonávala.

S ohledem na hlavní účel kompenzačního bonusu, kterým je poskytnutí finanční pomoci osobám samostatně výdělečně činným, které byly neočekávaně postiženy výpadkem příjmů v důsledku krizových opatření, necílí kompenzační bonus na subjekty, které již pobírají dávky ze strany státu, tj. k výpadku příjmů v jejich případě v daném rozsahu nemohlo dojít. Kompenzační bonus proto bude započitatelným příjmem pro stanovení nároku na dávky vyplácené podle zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů, a podle zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů, resp. bude vylučovat vznik nároku na podporu v nezaměstnanosti podle zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, v měsíci, ve kterém subjekt kompenzačního bonusu tento bonus obdržel.

K § 4

Ustanovení § 4 určuje výši kompenzačního bonusu, a to tak, že činí 500 Kč za každý (kalendářní) den v rámci bonusového období, kdy je kompenzační bonus poskytován (viz § 5), a to pokud v daný den nastal předmět kompenzačního bonusu podle § 3.

K § 5

Ustanovení § 5 upravuje bonusové období, za které se kompenzační bonus poskytuje. Tímto obdobím je časový úsek od 12. března do 30. dubna 2020, tedy období do značné míry odpovídající nouzovému stavu vyhlášenému vládou České republiky dne 12. března 2020. S ohledem na časový rozsah existence předmětu kompenzačního bonusu může žádost o kompenzační bonus směřovat pouze na část bonusového období.

K § 6

Jak již bylo uvedeno výše, na kompenzační bonus se aplikují pravidla procesního režimu správy daní, přičemž je spravován jako daňový odpočet podle daňového řádu. S ohledem na předpokládaný značný počet případů, v nichž bude kompenzační bonus poskytován, je nutné zajistit dostatečné organizační a institucionální zázemí pro výkon agendy s poskytováním tohoto bonusu spojené, a to včetně rozmístění tohoto výkonu v území. Z tohoto důvodu se navrhuje, aby působnost správce kompenzačního bonusu vykonávaly finanční úřady. Jejich kompetence je v souladu s čl. 79 Ústavy České republiky stanovena v § 6 odst. 3, přičemž místní příslušnost finančního úřadu se současně navrhuje navázat na místní příslušnost finančního úřadu ke správě daně z příjmů daňového subjektu, který podal žádost o kompenzační bonus. Podle tohoto ustanovení dále platí, že kompenzační bonus je vratkou daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti.

K § 7

Ustanovení § 7 se věnuje žádosti o kompenzační bonus. Obsah žádosti je předně dán obecnými náležitostmi podání podle § 70 odst. 3 daňového řádu, tj. z podání musí být zřejmé, kdo je činí, čeho se týká a co se navrhuje. Dále je pak tento obsah tvořen speciálními náležitostmi v § 7 odst. 1 výslovně uvedenými.

Na prvním místě musí žádost obsahovat čestné prohlášení osvědčující splnění podmínek pro vznik nároku na kompenzační bonus, které je základním nástrojem vstupního ověření existence uvedených podmínek v kontextu naléhavé situace, která je pomocí kompenzačního bonusu řešena. V této nelehké situaci je tak akcentována odpovědnost žadatelů z řad osob samostatně výdělečně činných za to, že kompenzační bonus bude vyplacen pouze těm skutečně potřebným, což je do značné míry ponecháno na nich samotných. Toto pojetí pak zejména souvisí s konstrukcí samovyměření kompenzačního bonusu (viz § 8). Není totiž žádoucí ani fakticky možné podrobovat každou žádost šetření, zda jsou splněny podmínky pro přiznání kompenzačního bonusu. To ovšem nevylučuje případnou kontrolu *ex post* (viz § 8 odst. 2 návrhu zákona).

V zájmu administrativního zjednodušení a podpory bezhotovostních převodů peněžních prostředků, které hrají pozitivní roli i za současné situace spojené s krizovými opatřeními, se navrhuje vyplácet kompenzační bonus výlučně bezhotovostně na účet u poskytovatele platebních služeb vedený v české měně, který sdělil žadatel o kompenzační bonus. Uvedení tohoto účtu je pak logicky nezbytnou náležitostí žádosti.

Z důvodu právní jistoty, garance časového zacílení navrhovaného nástroje a zajištění administrativní efektivity se rovněž stanoví prekluzivní lhůta pro podání žádosti o poskytnutí kompenzačního bonusu, a to 60 dnů po skončení bonusového období. Po jejím marném uplynutí nárok na přiznání kompenzačního bonusu zaniká. V souladu s § 36 odst. 5 daňového řádu takovou lhůtu není možné prodloužit, ale není vyloučeno požádat o její navrácení v předešlý stav za podmínek podle § 37 daňového řádu.

Podání žádosti je možné učinit standardními způsoby podle § 71 daňového řádu. Z hlediska forem podání může daňový subjekt využít kromě písemného podání a ústního podání do protokolu též podání elektronické, a to datovou zprávou podepsanou způsobem, se kterým jiný právní předpis spojuje účinky vlastnoručního podpisu (zejména podání opatřené elektronickým podpisem, podání učiněné prostřednictvím datové schránky), nebo s ověřenou identitou podatele způsobem, kterým se lze přihlásit do jeho datové schránky (zejména systém EPO Finanční správy České republiky). Účinky podání má rovněž úkon učiněný vůči správci daně elektronicky, který není podepsán způsobem, se kterým jiný právní předpis spojuje účinky vlastnoručního podpisu, pokud je toto podání do 5 dnů ode dne, kdy došlo správci daně, potvrzeno standardním plnohodnotným způsobem uvedeným výše.

Ačkoli tedy není vyloučena možnost učinit podání v listinné podobě, lze s ohledem na minimalizaci potřeby osobního styku doporučit preferenci elektronického způsobu komunikace. Listinné podání učiněné prostřednictvím zásilky by tak ideálně mělo být využito pouze u těch osob, které nejsou schopny elektronické komunikace.

Podání je v souladu s obecnou úpravou daňového řádu učiněno v den, kdy došlo místně příslušnému finančnímu úřadu (viz § 73 odst. 1 daňového řádu). Pro posouzení zachování prekluzivní lhůty podle odstavce 2 se uplatní § 35 daňového řádu.

K § 8

Toto ustanovení zavádí institut samovyměření kompenzačního bonusu. Tento způsob stanovení daně již je v právním řádu použit např. u daně z hazardních her či u daně z přidané hodnoty v rámci zvláštního režimu jednoho správního místa. Podstata samovyměření spočívá ve vyměření kompenzačního bonusu bez vydání individuálního právního aktu správce kompenzačního bonusu (tj. rozhodnutí). K vyměření dochází ze zákona (*ex lege*) na základě podání žádosti o kompenzační bonus, ve kterém je uvedena výše tohoto bonusu. Cílem této konstrukce je vedle akcentu na zásadu rychlosti řízení též snížení administrativní zátěže na straně správce kompenzačního bonusu, který nebude nucen vydávat platební výměry, které by se zakládaly do spisu, popřípadě doručovaly, jako je tomu v případě standardního vyměření podle daňového řádu. Výhodou je i právní jistota daňových subjektů, které jsou obeznámeny s výsledkem vyměření bez nutnosti nahlížet do spisu.

Ustanovení odstavce 1 stanoví, že kompenzační bonus uvedený v podané žádosti o kompenzační bonus je vyměřen dnem podání této žádosti, a to ve výši odpovídající součinu výše kompenzačního bonusu a počtu dní bonusového období. Kompenzační bonus je vyměřen *ex lege* bez jakéhokoli autoritativního potvrzení správce kompenzačního bonusu. Daňový subjekt, který uvádí parametry rozhodné pro výpočet kompenzačního bonusu, si tento bonus *de facto* vyměří sám (odtud název samovyměření), byť *de iure* jde o vyměření ze zákona (*ex lege*). Pokud se správce kompenzačního bonusu domnívá, že výše kompenzačního bonusu je nesprávná (tj. nejsou splněny podmínky vymezující předmět kompenzačního bonusu pro uvedený počet dní bonusového období), bude postupovat podle odstavce 2 daného ustanovení. K samovyměření dojde dnem podání žádosti o kompenzační bonus i v případě, že byla žádost podána ještě před konce bonusového období. Žadatel v tomto případě nese odpovědnost za případné dodatečné nenaplnění podmínek poskytnutí kompenzačního bonusu ve zbývající části bonusového období.

Ustanovení odstavce 2 upravuje situace, kdy správce kompenzačního bonusu doměří kompenzační bonus z moci úřední (*ex offio*). Z povahy samovyměření vyplývá, že správce kompenzačního bonusu jej bude vždy doměřovat a nikdy ne vyměřovat, protože bonus se považuje za vyměřený dnem podání žádosti. K doměření kompenzačního bonusu z moci úřední dojde na základě postupu k odstranění pochybností (viz § 89 a 90 daňového řádu), nebo na základě daňové kontroly (viz § 85 až 88 daňového řádu).

Správce kompenzačního bonusu rozhodne o doměření bonusu, resp. daně z moci úřední rozhodnutím, které se v souladu s § 147 odst. 1 daňového řádu označuje za dodatečný platební výměr. Kompenzační bonus bude buďto snížen, anebo zcela vynulován podle toho, v jakém rozsahu nebyly naplněny podmínky dané předmětem kompenzačního bonusu. Jelikož kompenzační bonus má v souladu s navrhovaným § 6 odst. 1 povahu daňového odpočtu, a je tedy vratkou (tj. „zápornou daní“), je logické, že jeho snížení či vynulování bude mít charakter „kladné daně“. Z procesního hlediska je tedy doměřována daň, kterou je nutné uhradit v náhradní lhůtě splatnosti. Jako odůvodnění rozhodnutí poslouží v souladu s § 147 odst. 4 daňového řádu zpráva o daňové kontrole, popřípadě protokol o projednání výsledku postupu k odstranění pochybností. Proti rozhodnutí o doměření daně z moci úřední je možné v souladu s § 109 odst. 1 daňového řádu brojit odvoláním. Odvolání má faktický odkladný účinek. Daň dodatečně doměřená z moci úřední je splatná v náhradní lhůtě splatnosti, která činí 15 dnů ode dne, kdy dodatečný platební výměr nabyl právní moci (§ 143 odst. 5 daňového řádu).

Následkem doměření kompenzačního bonusu, resp. daně je vznik penále (§ 251 daňového řádu). Současně se uplatní i úrok z prodlení podle § 252 a násl. daňového řádu za dobu, kdy daná osoba disponovala neoprávněně vylákanými finančními prostředky.

K § 9

Ustanovení odstavce 1 upravuje předepisování samovyměřeného kompenzačního bonusu do evidence daní, jejíž úprava je obsažena v § 149 a násl. daňového řádu. V této souvislosti je třeba odlišit okamžik faktického předepsání, který nastane momentem, kdy příslušná úřední osoba provede zápis do evidence daní, od okamžiku právního předepsání, který v případě samovyměření nastane ke dni právní fikce vyměření. Kompenzační bonus se eviduje na samostatném osobním daňovém účtu daňového subjektu, což mimo jiné zajistí, že nebude použit na úhradu nedoplatků případně evidovaných na téže osobním daňovém účtu.

Po předepsání kompenzačního bonusu vznikne podle odstavce 2 na osobním daňovém účtu přeplatek, který nebude podroben tzv. testu vratitelnosti, tj. nebude použit na úhradu případných nedoplatků daňového subjektu ani u správce kompenzačního bonusu, ani u jiného správce daně. Naopak na základě speciální normy, která jej *ex lege* prohlašuje za vratitelný, bude bez žádosti vrácen daňovému subjektu bez zbytečného odkladu ode dne vyměření kompenzačního bonusu. Vzhledem k absenci pevné lhůty pro vrácení se zde současně vylučuje vznik úroku z vratitelného přeplatku. Dopředu je těžké odhadovat, jak velký nápor žádostí připadne na jednotlivá územní pracoviště finančních úřadů a jak rychle se podaří vyřizovat jednotlivé případy. Rychlé vyřízení žádostí bude prioritou z hlediska využití dostupných personálních kapacit, nicméně na zřeteli je nutné mít i fakt, že provoz finančních úřadů byl krizovými událostmi také zasažen a pro finanční úřady jde o zcela novou agendu bez předchozího personálního i materiálního zázemí.

V zájmu administrativního zjednodušení a podpory bezhotovostních převodů peněžních prostředků, které hrají pozitivní roli i za současné situace spojené s krizovými opatřeními (podpora omezení fyzických kontaktů osob), se navrhuje vyplácet kompenzační bonus výlučně bezhotovostně na účet u poskytovatele platebních služeb sdělený žadatelem v žádosti o kompenzační bonus. Současně se musí jednat o účet vedený v české měně.

S ohledem na hlavní účel kompenzačního bonusu, kterým je poskytnutí finanční pomoci osobám samostatně výdělečně činným, které byly neočekávaně postiženy výpadkem příjmů v důsledku krizových opatření, se výslovně stanoví, že kompenzační bonus nepodléhá výkonu rozhodnutí ani exekuci.

K § 10

S ohledem na aktuální časový rámec období poskytování kompenzačního bonusu a naléhavou potřebu tento nástroj použít k poskytnutí finanční pomoci osobám samostatně výdělečně činným, které byly neočekávaně postiženy výpadkem příjmů v důsledku krizových opatření, se navrhuje stanovit účinnost zákona dnem následujícím po dni jeho vyhlášení.

Navržená účinnost tak respektuje § 3 odst. 4 zákona č. 309/1999 Sb., o Sbírce zákonů a Sbírce mezinárodních smluv, ve znění pozdějších předpisů, podle kterého platí, že vyžaduje-li to naléhavý obecný zájem, lze ve zvlášť výjimečných případech stanovit dřívější den nabytí účinnosti, nejdříve však počátkem dne následujícího po dni vyhlášení právního předpisu. Naléhavý obecný zájem je v případě kompenzačního bonusu zcela nepochybně dán (blíže viz obecná část důvodové zprávy).

V Praze dne 31. března 2020

Předseda vlády:
Ing. Andrej Babiš, v. r.

Místopředsedkyně vlády a ministryně financí:
JUDr. Alena Schillerová, Ph.D., v. r.